وەزارەتی ناوخۆ

ژمارە: ٢٠٨٣٢ لە ٢٠٢٤/٧/٢٤

بەپێی ئەو دەسەڵاتەی پێمان دراوە لە یاسای وەزارەتی ناوخۆ ژمارە (٦)ی ساڵی ٢٠٠٩ ، و لەبەر بەرژەوەندی گشتی و بەمەبەستی ڕێکخستنی کاروباری پەناخوازان و یەکخستنی پرۆسەی وەرگرتنی پەناخوازان و پاراستنی مافەکانیان و چۆنیەتی بەدەستهێنانی کارتی سەلماندنی کەسێتی و دیاریکردنی ئەرك و مافەکانی پەناخوازان، لە هەرێمی کوردستان، هەروەها لە پێناو باشترکردن و بەهێزکردنی هەماهەنگی لەنێو دامودەزگا پەیوەندیدارەکانی حکومی و ناحکومی لە هەرێمی کوردستان، بڕیارماندا بە دەرچواندنی ئەم ڕێنماییە.

ڕێنمایی ژمارە (٩)ی ساڵی ٢٠٢٤
ڕێنمایی ڕێکخستنی کاروباری پەناخوازان

پێناسەکان

ماددەی (١):

مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە کە ماناکانیان بەرامبەریانە بە مەبەستی جێبەجێکردنی ئەم ڕێنماییە:

١- **هەرێم :** هەرێمی کوردستان-عێراق.

٢- **وەزارەت:** وەزارەتی ناوخۆی حکومەتی هەرێمی کوردستان.

٣- **وەزیر:** وەزیری ناوخۆی حکومەتی هەرێمی کوردستان.

٤- **دەزگای ئاسایش:** دەزگای ئاسایشی هەرێم، بەڕێوەبەرایەتییەکانی گشتی ئاسایش.

٥- **ناوەند JCC :** بەڕێوەبەرایەتی گشتی ناوەندی هاوبەشی هەماهەنگی قەیرانەکان.

٦- **ڕەگەزنامە :** بەڕێوەبەرایەتی گشتی ڕەگەزنامەی هەرێم.

٧- **ئاسایش:** بەڕێوەبەرایەتی ئاسایشی پارێزگاکانی هەرێم.

٨- **نشینگە:** بەڕێوەبەرایەتی نشینگەی پارێزگاکانی هەرێم .

٩- **کۆچ وکۆچبەران:** بەڕێوەبەرایەتی کۆچ وکۆچبەران و وەڵامدانەوەی قەیرانەکان لەپارێزگاکانی هەرێم

١٠-**UNHCR:** کۆمسیۆنی باڵای نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابەران.

١١- **کارتی سەلماندنی کەسێتی:** کارتی سەلماندنی کەسێتی دەدرێت بە کەسانی بیانی شیاو لە هەرێم، بەپێی بەندەکانی ئەم ڕێنماییە.

١٢- **کەسی بیانی :** ئەو کەسەیە کە هەڵگری ڕەگەزنامەی عێراقی نەبێت.

١٣- **داواکار :** ئەو کەسە بیانیەیە لە هەرێمی کوردستان داوای مافی پەناخوازی دەکات.

١٤- **پەناخواز:** هەرکەسێکی بیانی، کە خواستی خۆی دەربڕێت بۆ پاراستنی، یان مەترسی لە سەلامەتی ژیانیدا هەبوو. ئەگەر بگەڕێتەوە وڵاتی خۆی، یان ئەو وڵاتەی کە بە شێوەیەکی بەردەوام لێی نیشتەجێیە، بەبێ ڕەچاوکردنی ئایا بە شێوەیەکی فەرمی یان نافەرمی هاتووە.

١٥- **بەیەکگەیاندنی خێزان (لم الشمل):** گەیاندنی ئەندامانی خێزانی هەڵگرانی کارتی سەلماندنی کەسێتی بە یەکتر ئەمەش (باوك، دایك، منداڵ، هاوسەر) دەگرێتەوە.

١٦- **نەناردنەوەی بە زۆرە ملێ:** داواکار یان پەناخواز ناگەڕێندرێتەوە، یاخود دەرناکرێت یان ڕادەستبکرێتەوە بۆ هەر وڵاتێك کە هۆکاری تەواو و باوەڕپێکراوی هەبێت کە توشی ئەشکەنجەدان، مامەڵەی نامرۆڤانە، یان بێ ڕێزیکردن، یان پێشێلکاری ڕاستەقینەی مافی مرۆڤ دەبێت.

١٧- **دەرکردن:** ڕێکارەکانی دەرکردنی هەڵگرانی کارتی سەلماندنی کەسێتی بۆ دەرەوەی هەرێم، بە بڕیاری وەزیر دەبێت لە سەر بنەمای پێشنیاری لایەنی پەیوەندیدار وەك (ئاسایش، نشینگە).

١٨- **لیستی قەدەغە:** ئەم لیستە ئەو ناوانە لە خۆدەگرێت کە چیتر ناتوانن سودمەندبن لەو پاراستنەی پێشکەشکراوە لە لایەن هەرێمەوە لە ڕێگەی کارتی سەلماندنی کەسێتی بە هۆی دەرکردنیان لە هەرێمی کوردستان بە هۆکارێکی ڕاستەقینە، جگە لە حاڵەتی هەلاوێر (استثناء)، لە دوای پەسندکردنی لەلایەن وەزیری ناوخۆ وە.

١٩- **گواستنەوەی دۆسیە:** گواستنەوەی دۆسیەی پەناخوازە لە نێوان پارێزگاکانی هەرێم.

٢٠- **ڤیزەی دەرچوون:** ڤیزەی دەرچوون دەدرێت بە هەڵگرانی کارتی سەلماندنی کەسێتی لە سەر پاسپۆرت یان بەڵگەنامەی گەشتکردن (وثیقة السفر) بە مەبەستی دەرچوون بە شێوەیەکی کاتی یان هەمیشەیی لە دەروازە نێودەوڵەتییەکانی هەرێم.

٢١- **لیژنەی ئاستی پارێزگا:** لیژنەکە پێك دێت بەسەرۆکایەتی نوێنەری نشینگە و ئەندامێتی (JCC ، ئاسایش)، کاری ئەم لیژنە چاوخشاندنەوە دەبێت بە داواکاری پەناخوازان.

٢٢- **لیژنەی پێداچوونەوەی ئاستی هەرێمی:** لیژنەی باڵا لە وەزارەتی ناوخۆ پێك دێت بە سەرۆکایەتی نوێنەری بەڕیوایەتیی گشتی ڕەگەزنامە و ئەندامێتی (بەڕێوەبەرایەتیی گشتی ناوەندی هاوبەشی هەماهەنگی قەیرانەکان ، نوێنەری ئاسایشی گشتی) کاری ئەم لیژنەیە پێداچوونەوە (طعن) لەو بڕیارانەی کە لە لیژنەی پارێزگاکان بەرامبەر پەناخوازان دەردەچن .

کارتی سەلماندنی کەسێتی

ماددەی (٢):

ئەمانەی خوارەوە مافی داواکردنی کارتی سەلماندنی کەسێتی هەیە:

١- هەر کەسێکی بیانی کە سەرجەم ڕێککارەکانی ئەم ڕێنماییەی جێبەجێ کردبێت.

٢- ئەو کەسانەی پێویستیان بە پاراستنی کاتی یان تەواوکاری هەیە و ناتوانن بگەڕێنەوە وولاتی خۆیان.

٣- ئەو کەسانەی کە ناتوانن بگەڕێنەوە بۆ وولاتی خۆیان یان ئەو شوێنەی کە پێشتر بە هۆکاری مرۆیی لێی نیشتەجێبوونە.

ماددەی (٣): ڕەتکردنەوەی داواکاری بۆ مافی پەناخوازی

داواکاری بەدەستهێنانی مافی پەناخوازی لەم حاڵەتانەی خوارەوە ڕەتدەکرێتەوە:

١- ئەگەر داواکار هەڵگری ڕەگەزنامەی عێراقی بوو.

٢- ئەگەر داواکار (چەکدار) بوو.

٣- ئەگەر هۆکاری تەواو باوەڕپێکراو هەبێت لەم بارانە:

أ- داواکار تاوانی (دژی ئاشتی، تاوانی جەنگ)، یان تاوانێکی دژی مرۆڤایەتی ئەنجام دابێت.

ب- داواکار تاوانبار بوو بە کارێکی تەواو پێچەوانەی مەبەست و بنەماکانی نەتەوە یەکگرتووەکان.

٤- ئەگەر هۆکارێکی تەواو باوەڕپێکراو هەبوو، کە داواکار مەترسی لەسەر ئاسایشی هەرێم و عێراق دروست دەکات، یان تاوانبارکراوە بە تاوانێکی مەترسیدار بە بڕیارێکی کۆتایی.

٥- هۆکاری تەواو باوەڕپێکراو هەبوو، کە داواکار تاوانی ناسیاسی مەترسیداری لە دەرەوەی سنووری هەرێم و عێراق ئەنجام دابێت.

ڕێکارەکانی پێشکەشکردنی داواکاری مافی پەناخوازی

ماددەی (٤):

یەکەم: ڕێکارەکانی پێشکەشکردنی داواکاری :

داواکار یەکەمجار بۆ بەدەستهێنانی مافی پەناخوازی دەبێت ئەم ڕێکارانە جێبەجێ بکات:

١- داواکار پێویستە پەیوەندی بکات بە دام و دەزگای حکومەت یان کۆمسیاری باڵای نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابەران بۆ تۆمارکردن لەسەر ئاستی پارێزگاکان. کۆمسیاری باڵای نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابەران تۆماریان دەکات، بەڵام فۆڕمی تۆماریان ناداتێ تاوەکو ڕەزامەندی ئاسایش بەدەست دەهێنێت.

٢- داواکار پێویستە سەردانی ئاسایش بکات بۆ بەدەستهێنانی ڕەزامەندی ئاسایش، بەمەبەستی دیاریکردنی ئەو کەسانەی دەکەونە ژێر ماددەکانی ئەم ڕێنماییە، ئاسایش نووسراوی ڕەزامەندی دەردەکات بۆ داواکاری ڕێپێدراو، کە ماوەکەی لە (٦٠) ڕۆژ زیاتر نەبێت.

٣- ئاسایش لیستی ئەو کەسانەی کە ڕێپێدانیان وەرگرتووە و ئەوانەی ڕێپێدانیان وەرنەگرتووە دەنێرێت بۆ JCC و نشینگە لەسەر ئاستی پارێزگاکان هەروەها بۆ کۆمسیاری باڵای نەتەوەیەکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابەران.

دووەم : ئەوانەی ڕەزامەندییان پێدراوە:

١- پێدانی بڕوانامەی تۆمار لە لایەن کۆمسیاری باڵای پەنابەران لە ماوەی ١٥ ڕۆژدا لە بارودۆخی ئاساییدا، ئەگەر لەو ماوەیەدا نەتوانرا ئەو فۆرمە بە دەستبێنێت، ئەوا ئاسایش ڕێککاری پێویست بەرامبەری دەگرێتەبەر بەپێی بەندەکانی ئەم ڕێنماییە، بڕوانامەی تۆمارکردنی کۆمسیاری باڵای نەتەوەیەکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابەران بەڵگەیەکە کە ئەو کەسە تۆمارکراوە، وەکو کەسانی

جێی بایەخی کۆمسیاری باڵای نەتەوەیەکگرتووەکانە بۆ کاروباری پەنابەران. بڕوانامەکە بە جێگرەوەی (کارتی سەلماندی کەسێتی، مۆڵەتی کارکردن و ڕێگە پێدانی هاتن و چوون، مۆڵەتی شۆفێری) هەژمارناکرێت، ئەو کەسانەی کە بڕوانامەی کۆمسیاری باڵای نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابەران وەردەگرن، پێویستە ڕێکاری پێوست بگرنەبەر بۆ بەدەستهێنانی مافی پەناخوازی بۆ ئەوەی شایستەی ئەو مافانە بن کە هەڵگرانی کارتی سەلماندنی کەسێتی هەیانە.

٢- دەرهێنانی کارتی سەلماندنی کەسێتی لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی نشینگەی پارێزگاکان دەبێت بەپێی ئەم ڕێنماییە.

سێیەم : ئەوانەی ڕەزامەندییان پێ نەدراوە:

پێویستە لەژێر پاراستن و چاودێری بێت تاکو کەیسەکانیان یەکلایی دەکرێتەوە بە هەماهەنگی لەگەڵ دام و دەزگای حکومی پەیوەندار بەم شێوەیەی خوارەوە.

١- JCC هەڵسەنگاندن بۆ پێداویستییە هەنووکەییەکانی داواکار دەکات بۆ دابینکردنی شوێنی مانەوەی کاتی بۆ ئەوانەی داواکاریان پێشکەشکردوە بۆ بەدەست هێنانی مافی پەناخوازی، بە گوێرەی ڕێکارەکانی وەرگرتن لە کەمپ.

٢- داواکار دوای ڕەتکردنەوەی داواکەی لە ماوەی (١٥) ڕۆژدا لە ئاگادارکردنەوەی لە بڕیارەکە مافی پێشکەشکردنی تانەی هەیە، لە نشینگە و دواتر لەڕێگەی لیژنەی تایبەتمەند لەسەر ئاستی (پارێزگا و هەرێم) پێشنیاری خۆیان بەرز دەکەنەوە، لەم بارەیەوە ، وەزیری ناوخۆ بڕیار لەسەر کەیسەکە دەدات.

چوارەم: بەڵگەنامە پێویستەکان بۆ دەرهێنانی کارتی سەلماندنی کەسێتی:

١- ڕەزامەندی ئاسایش.

٢- فۆڕمی UNHCR (ماوە بەسەر نەچوو).

٣- بەڵگەنامەی ناساندنی نیشتمانی (ئەگەر هەبوو).

٤- بەڵێننامە بۆ ئاسایش، کە پشت ڕاستی بکاتەوە هەموو زانیاریەکان و بەڵگەنامەکانی پێشکەش کراون ڕاست و دروستن، نەبوونی بەڵگەنامە نابێت ببێتە بەربەستێك لەبەردەم پێشکەشکردنی داواکاری بۆ ئەو مەبەستەش بەڵێننامە دەکرێت وەکو جێگرەوە کاری پێبکرێت لەکاتی نەبوونی بەڵگەنامەدا.

٥- پشتگیری نیشتەجێبوونی پەسەندکراو لە لایەن ئاسایشی سنوورەکەی و JCC.

٦- پشکنینی تەندروستی، بۆ پشت ڕاستکردنەوەی نەبوونی نەخۆشی گوێزراوە.

لێسەندنەوەی کارتی سەلماندنی کەسێتی

ماددەی (٥):

کارتی سەلماندنی کەسێتی وەردەگیرێتەوە لەم حاڵەتانەی خوارەوە:

١- هەڵگری کارت بە شێوەیەکی ئارەزوومەندانە بە هەمیشەیی هەرێم و عێراق بەجێی بهێڵێت بۆ وولاتی خۆی، یان وڵاتی سێیەم.

٢- هەڵگری کارت بە شێوەیەکی ئارەزوومەندانە رەگەزنامەی ووڵاتی سێیەم وەربگرێت.

٣- گۆڕانکاری لەو وڵاتەی کە لەترسی چەوەساندنەوە لێی هەڵهاتبوو یان هۆکارەکانی شیاوبوونی بۆ بەدەست هێنانی کارتی سەلماندنی کەسێتی لە هەرێم نەماوە.

٤- پەناخواز نابێت لەهەمان کاتدا لە پاراستنی نێودەوڵەتی لە دوو وڵاتدا سودمەند بێت.

٥- ئەگەر دەرکەوت بۆ لیژنەی باڵای هەرێمی، هەڵگری کارتی سەلماندنی کەسێتی پێویستی بە پاراستنی نێودەوڵەتی نەماوە ئەوا بەڕێز وەزیری ناوخۆ بڕیار لەسەر کەیسەکە دەدات.

-٦

أ- هەڵگری کارتی سەلماندنی کەسێتی ئەگەر هۆکاری تەواو باوەڕپێکراو هەبێت، تاوانی دژی ئاشتی، تاوانی جەنگ، یان تاوانێکی دژی مرۆڤایەتی ئەنجامداوە.

ب- تاوانبار بوو بە کارێکی تەواو پێچەوانەی مەبەست و بنەماکانی نەتەوە یەکگرتووەکان.

٧- ئەگەر هۆکاری تەواو باوەڕپێکراو هەبوو کە هەڵگری کارت تاوانی ناسیاسی مەترسیداری ئەنجام دابێت لە دەرەوەی سنووری هەرێم و عێراق، وە هەڵسەنگاندن بۆ دام و دەزگای حکومەتی هەرێم دەمێنێتەوە.

٨- هەڵگری کارت مافی سەردانی کاتی هەیە بۆ وڵاتی خۆی یان هەر وڵاتێکی تر و ڕێگەی پێ دەدرێت بگەڕێتەوە، ئەمەش دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی، بۆ بارودۆخی هەڵاوێر (استثنائی) و هەڵسەنگاندن بۆ لایەنە پەیوەندیدارەکانی ئەم ڕێنماییە دەبێت.

٩- بڕیاری لێسەندنەوەی کارتی سەلماندی کەسێتی دەنێردرێت بۆ لیژنەی پێداچوونەوە لەسەر ئاستی پارێزگاکان، لیژنەکە پێداچوونەوە بە بڕیارەکە دەکات، پێشنیاری خۆی پێشکەش دەکات چ بە ڕەتکردنەوەی بڕیارەکە، یان پشتگیریکردن لە بڕیارەکە لە ماوەی (٣٠) ڕۆژ لە بارودۆخی ئاساییدا.

١٠- ئەو بڕیارەی لە لیژنەی پێداچوونەوە لەسەر ئاستی پارێزگاکاندا دراوە، پێویستە ڕاستەوخۆ بنێردرێت بۆ لیژنەی پێداچوونەوە لەسەر ئاستی هەرێمی، کە پێشنیار کراوە بۆ بەڕێز وەزیر بەدەرکردنی هەڵگری کارت.

دەرکردن

ماددەی (٦):

لە دەسەڵاتی وەزیرە بە دەرکردن و هەڵوەشانەوەی هەڵگری کارت لە هەرێم، لەسەر بنەمای ئاسایشی نیشتمانی، دوای پێشنیاری لیژنەی پێداچوونەوە لەسەر ئاستی هەرێم وەکو ئاماژەی پێکراوە لەم ڕێنماییە بە گرتنەبەری ئەم ڕێکارانە:

١- پێویستە بنەمای نەناردنەوەی بە زۆرەملێ جێبەجێبکرێت و کەسەکان کاتێکی گونجاویان پێبدرێت بە مەرجێك کەمتر نەبێت لە (٣٠) سی ڕۆژ بۆ جێهێشتنی هەرێم. بەدەر لە هۆکارەکانی ئاسایش پێویستە ڕاستەخۆ هەرێمی کوردستان جێبهێڵێت.

٢- ئەگەر داوای ڕادەستکردنەوە لە لایەن وولاتی سێیەمەوە پێشکەشکرا، پێویستە حکومەتی هەرێم دڵنیابێتەوە کە ڕادەستکردنەوەکە نابێتە هۆی ئەوەی کە پەناخواز بکەوێتە ژێر هەڕەشەی چەوساندنەوە، یان ئەشکەنجە، یان هەر زیانێکی تری جێگرەوەی مەترسیدار لەو وڵاتەدا، یاخود دواتر لەوێوە بنێردرێتەوە بۆ وڵاتی ڕەسەنی خۆی یان وولاتی سێیەم کە ئەم مەترسیانەی هەبێت.

ماددەی (٧): بنەمای نەناردنەوەی بە زۆرەملێ

١- داواکار یان پەناخواز ناگەڕێندرێتەوە، یاخود دەرناکرێت یان رادەستبکرێتەوە بۆ هەر وولاتێك كە هۆکاری تەواو و باوەڕپێکراو هەبێت کە تووشی ئەشکەنجەدان یان مامەڵەی نامرۆڤانە یان بێ ڕێزیکردن یان پێشێلکاری ڕاستەقینەی مافی مرۆڤ دەبێت.

٢- بەدەر لە خاڵی یەکەم، کاتێک هۆکاری تەواو باوەڕپێکراو هەبێت، ئەو کەسە (داواکار یان پەناخواز) مەترسییە بۆ سەر ئاسایشی هەرێم یان عێراق.

٣- هەڵسەنگاندنی ئەو دوو خاڵەی سەرەوە بۆ لایەنە پەیوەندیدارەکانی ئەم ڕێنماییە دەمێنێتەوە.

ماددەی (٨): هاتنە ژوورەوەی داواکار یان پەناخواز بۆ هەرێم

١- ئەو کەسانەی (بە شێوەی فەرمی) دێنە هەرێمی کوردستان، ئەوا بەپێی ڕێنمایی ڤیزە و نشینگەی بەرکار لە هەرێم ڤیزەی هاتنە ژوورەوەیان پێدەدرێت، پێویستە لەماوەی ماوەی (٣٠) ڕۆژ پێش تەواو بوونی ماوەی ڤیزەکەی خۆیان بناسێنن بەپێی ڕێکارەکانی ئەم ڕێنماییە و داوای مافی پەناخوازی بکەن.

٢- ئەو کەسانەی داوای پەناخوازی دەکەن و (بەشێوەی نافەرمی) دێنە هەرێم پێویستە بە شێوەیەکی فەرمی خۆیان بەپێی ئەم ڕێنماییە بناسێنن لەماوەی (٣٠) ڕۆژ دا. ئەگەر لەم ماوە دیاریکراوەدا خۆی نەناساند بەبێ هیچ هۆکارێکی باوەڕپێکراو (أسباب مقنعة) ئەوا دەبێت بەپێی هەردوو یاسای (نشینگەی بیانی و پاسپۆرت) مامەڵەیان لەگەڵ بکرێت.

٣- ئەو کەسەی (بەشێوەیەکی فەرمی) هاتووەتە هەرێم و کارتی نشینگەی بیانی دەرهێناوە بەپێی یاسا و ڕێنمایی ڤیزە و نشینگە لە هەرێم و ئەو کەسە ناتوانێت بگەڕێتەوە بۆ وڵاتی خۆی بە هۆکاری هەبوونی مەترسی لەسەر سەلامەتی، ئەوا دەتوانێت داواکاری پێشکەش بکات و مافی پەناخوازی بەدەست بهێنێت بەپێی ئەم ڕێنماییە. بۆ دەرهێانی کارتی سەلماندنی کەسێتی داواکار ئەو سزا و سەرپێچیەی لەسەریەتی بەپێی یاسای نشینگەی بیانی پاکتاو (تسوية) بکات بە لەبەر چاوگرتنی بارودۆخی کەسی داواکار لەپاکتاوکردنی (تسوية) لەسزا و سەرپێچیەکانیدا.

ماددەی (٩):

یەکەم : نوێکردنەوەی کارتی سەلماندنی کەسێتی

کارتی سەلماندنی کەسێتی ساڵانە نوێ دەکرێتەوە ، بەڵام لە دەسەڵاتی وەزیرە کارتی سەلماندنی کەسێتی بۆ ماوەیەکی درێژتر بدات بە کەسێك، یان کۆمەڵە کەسێك بە مەرجێك لە (٣) ساڵ زیاتر نەبێت. هەڵگری کارت پێویستە کارتەکە نوێبکاتەوە پێش ماوەی بەسەرچوونی. ئەگەر پەناخواز داوای نوێکردنەوەی پێشکەش نەکرد لەماوەی (٣٠) ڕۆژدا دوای بەسەرچوونی بەبێ هیچ هۆکارێکی

باوەڕپێکراو (أسباب مقنعة) ئەوا کەسەکە پێبژاردن (غەرامە) دەکرێت بە بڕی (٣٠٠٠) سێ هەزار دیناری عێراقی بۆ هەر ڕۆژێك. ئەم پێبژاردنە منداڵی خوار (١٨) ساڵ و کەسانی سەرووی (٦٠) ساڵ ناگرێتەوە.

دووەم : ڕێکارەکانی نوێکردنەوەی کارتی سەلماندنی کەسێتی:

١- هەڵگری کارت پێویستە سەردانی نشینگە بکات پێش بەسەرچوونی کارتەکەی بۆ ماوەی (٧) ڕۆژ کەمتر و لە (٣٠) ڕۆژ زیاتر نەبێ لەگەڵ ئەم بەڵگەنامانە:

أ- فۆڕمی بەرکاری UNHCR.

ب- پشتگیری نیشتەجێبوونی پەسەندکراو.

٢- نوێکردنەوەی کارت بۆ ئەو کەسانەی کە هەڵگری نەخۆشییە گواستراوەکانن، دەکەوێتە ژێرباری ئەو ڕاپۆرتە پزیشکییەی کە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی تەندروستی ئەو پارێزگایە پێشکەش دەکرێت و ئاماژە دەکات ئەو کەسە پەیڕەوی پرۆتۆکۆلە پێویستییە تەندروستییەکانی کردووە.

گواستنەوەی دۆسیە

ماددەی (١٠):

ئەم ڕێکارانەی خوارەوە پێویستە بۆ گواستنەوەی دۆسییەی هەڵگری کارت لە نێوان پارێزگاکانی هەرێم.

١- پێویستە هەڵگری کارت داواکارییەکە لە بەڕێوەبەرایەتی JCC لەو پارێزگایەی لێی نیشتەجێیە پێشکەش بکات.

٢- بەڕێوەبەرایەتی JCC لەسەر ئاستی پارێزگا پێویستە ڕەزامەندی ئاسایش و بەڕێوەبەرایەتی نشینگە وەربگرێت لەو پارێزگایەی کە پەناخواز لێی نیشتەجێیە.

٣- لە دوای وەرگرتنی ئەو ڕەزامەندیانەی سەرەوە، پێویستە داواکاری گواستنەوەی دۆسیە بنێرێت بۆ ئەو پارێزگایەی کە داواکار دەیەوێت لێی نیشتەجێبێت.

٤- بەڕێوەبەرایەتی JCC لەسەر ئاستی پارێزگا پێویستە ڕەزامەندی ئاسایش و بەڕێوەبەرایەتی نشینگەی وەربگرێت لەو پارێزگایەی کە پەناخواز دەیەوێت لێی نیشتەجێ بێت.

٥- JCC دوای ئەنجامدانی گواستنەوەکە UNHCR ئاگادار دەکاتەوە.

٦- گواستنەوەی دۆسیە لە نێوان پارێزگاکانی هەرێم تەنیا یەکجار دەکرێت لە ساڵێکدا جگە لە حاڵەتی (استثناء)ی کە دەکرێت زیاتر لە جارێك بێت.

ڤیزەی دەرچوون

ماددەی (١١):

ڤیزەی دەرچوون دەدرێت بە هەڵگری کارت بەپێی داواکاریان بۆ دەرچوون بۆ ماوەیەکی کورت، یان درێژ لەسەر بنەمای ڕێنمایی نشینگەی بەرکار لە هەرێم بەم شێوەیەی خوارەوە:

١- داواکاری بۆ دەرچوون بۆ وولاتی سێیەم پێشکەش بە بەڕێوەبەرایەتی نشینگە لەسەر ئاستی پارێزگا دەکرێت کە پەناخواز لێی نیشتەجێیە.

٢- بەڕێوەبەرایەتی نشینگە پێویستە ڕەزامەندی ئاسایش وەربگرێت و وێنەیەك لەو ڕەزامەندییانە بۆ زانین بدات بە JCC.

٣- لە دوای وەرگرتنی ئەو ڕەزامەندیانەی سەرەوە، ڤیزەی دەرچوون دەدرێت و کارتەکەی لێ وەردەگیرێتەوە تاکو لە ماوەی دیاریکراو دەگەڕێتەوە.

٤- بۆ ئەوانەی گەشت دەکەن بۆ وولاتی سێیەم، پێویستە هەڵگری پاسپۆرت بن کە ماوەی بەسەرچوونی کەمتر نەبێت لە (٦) مانگ، یان هەڵگری بەڵگەنامەی گەشتکردن (وثيقة السفر) بن کە ماوەی بەسەر نەچووبێت.

٥- هەڵگری کارت ئەگەر ڕەزامەندی وولاتی سێیەمی هەبێت بۆ گەشتکردن لە ڕێگەی ڕێکارەکانی UNHCR، ئەوا ڤیزەی دەرچوونیان پێبدرێت. لەسەر بنەمای هەڵسەنگاندنی نشینگە.

ماف و ئەرکی پەناخواز

ماددەی (١٢):

یەکەم: مافەکانی پەناخواز:-

١- ژیانێکی شکۆمەندانە و مافی مانەوەی یاسایی لە هەرێمی کوردستان دەبێت لەو ماوەی کە بۆی دیاریکراوە وەکو لەم ڕینماییەدا هاتووە.

٢- مافی کارکردنی لە هەرێمی کوردستان بەپێی یاسا و ڕێنماییەکانی وەزارەتی کاروکاروباری کۆمەڵایەتی هەیە، بە پێچەوانەوە ڕووبەڕوی ڕێکاری یاسایی دەبێتەوە.

٣- سودمەند بوون لە هەموو خزمەتگوزارییە گشتییەکان بەپێی یاسا و ڕێسای لایەنی پەیوەندیدار.

٤- مافی خوێندنی لە ناوەندەکانی خوێندن لە هەرێمی کوردستان هەیە بەپێی ڕێنماییەکانی وەزارەتی پەروەردە و وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی.

٥- ڕێگەپێدان بە خوێندنی باڵا، ئەوانەی ئارەزووی درێژەپێدانی خوێندنیان لە زانکۆ و پەیمانگاکانی هەرێمی کوردستان - عێراق هەیە، پێویستە بڕوانامەی ئامادەیی یەکسان بکەنەوە. یەکسانکردنەوەی بڕوانامە پێویست نییە بۆ ئەو کەسانەی کە خوێندنی دواناوەندیان لە هەرێمی کوردستان-عێراق تەواوکردووە.

٦- هەڵگری کارتی سەلماندنی کەسێتی، ئەوانەی خوێندنیان لە زانکۆ و پەیمانگاکانی هەرێمی کوردستان تەواو کردوە مافی بەدەستهێنانی بڕوانامەیان هەیە و دەتوانن لە بواری پسپۆری خۆیاندا کاربکەن. ئەوانەی بڕوانامەیان لە زانکۆ و پەیمانگاکانی دەرەوەی هەرێم بەدەست هێناوە دەتوانن لە بواری پسپۆری خۆیاندا دوای یەکسانکردنەوەی بڕوانامەیان کاربکەن لە وەزارەتی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی.

٧- مافی هاتن و چوونیان لە نێوان پارێزگاکانی هەرێم دوای بەدەستهێنانی کارتی سەلماندنی کەسێتی هەیە.

٨- داواکردنی گەیاندنی ئەندامانی خێزان بە یەکتر ئەمەش (باوك، دایك، منداڵ، هاوسەر) دەگرێتەوە.

٩- پارێزراوبێت لەسەر بنەمای نەناردنەوەی بە زۆرەملێ بەپێی ئەم ڕێنماییە.

١٠-مافی گەیشتنی بە خزمەتگوزای دادگا هەیە.

دووەم: ئەرک و بەرپرسیاریەتی پەناخواز

١- پابەندبوون بە یاسا و ڕێنماییە کارپێکراوەکان لە هەرێم، لە کاتی پابەند نەبوون بەپێی یاسا مامەڵەیان لەگەڵدا دەکرێت.

٢- ئەنجام نەدانی هەر کارێک کە ببێتە هۆی مەترسی لەسەر سەلامەتی و ئاسایش و کۆمەڵگە لە هەرێم یان عێراق

٣- پابەندبوون بە ڕێکارەکانی داواکردن و نوێکردنەوەی کارتی سەلماندنی کەسێتی بەو شێوەیەی لە ڕێنماییەکاندا ئاماژەی پێکراوە.

٤- ئەو پەناخوازەی هەڵگری نەخۆشییە گواستراوەکانن وەك (HBS, HIV,HCV) پێویستە پەیڕەوی پرۆتۆکۆڵە تەندروستییەکان بکەن لە وەرگرتنی چارەسەر بەپێی ڕێنماییەکانی وەزارەتی تەندروستی و ئەنجام نەدانی ئەوکارانەی کە بەپێی پرۆتۆکۆڵی تەندروستی قەدەغەکراوە لە پێناو نەگواستنەوەی نەخۆشییەکە بۆ کەسانی تر. نوێکردنەوەی کارتی سەلماندی کەسێتی بەندە لەسەر ڕاپۆرتی پزیشکی کە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی تەندروستی پارێزگاوە ئاماژە کرابێت، کە پەیرەوی پرۆتۆکۆڵە تەندروستییەکان دەکات .

٥- (داواکار) بۆ بەدەستهێنانی کارتی سەلماندنی کەسێتی پێویستە خۆی، یان لە ڕێگەی بریکارەوە بەدواداچوون بۆ کارەکان بکات.

٦- بۆ نوێکردنەوەی کارتی سەلماندی کەسێتی، پێویستە پەناخواز سەردانی بەڕێوەبەرایەتی نشینگە، یان بنکەکانی نشینگە بکات لەگەڵ ئەندامانی خێزانەکەی.

بەندە گشتییەکان (أحكام عامة)

ماددەی (١٣):

١- هەر کەسێك کارتی سەلماندنی کەسێتی لە هەرێم وەرنەگرێت بە (پەناخواز) هەژمار ناکرێت و سودمەند نابێت لە خزمەتگوزارییەکانی، وەکو مانەوە و خزمەتگوزارییە گشتییەکان.

٢- (داواکار) بۆی نییە هاتووچۆی ناو پارێزگاکانی هەرێم بکات بێ هەبوونی کارت لە هەرێم و نابێت بەسەرچووبێت، یان بێ هەبوونی ڕێگەپێدانی کاتی لەلایەن ئاسایش و نشینگە لەکاتی پێویست.

٣- داواکار یان پەناخواز بۆی نییە فۆرمی (UNHCR) بەکاربێنێت بۆ هاتووچۆ لەنێو پارێزگاکانی هەرێم یان بۆ کارکردن و مانەوە.

٤- هەڵگری کارت بێ ڕەزامەندی پێشوەختەی ئاسایش و نشینگە بۆی نیە هاتووچۆ بکات بۆ دەرەوەی هەرێم.

٥- مامەڵەیەکی تایبەت بکرێت لەگەڵ منداڵ و کەسانی خاوەن پێداویستی تایبەت لەکاتی داواکردنی بەدەست هێنانی کارتی سەلماندنی کەسێتی.

٦- کاتی لەناکاو و بەلێشاو هاتنە ژوورەوەی داواکاران بۆ هەرێم، JCC لایەنی بەرپرسە بۆ وەرگرتن و کارکردن لەگەڵ تازە هاتووەکان. JCC پێویستە هەماهەنگی لەگەڵ (ئاسایش و بەڕێوەبەرایەتی نشینگەکان و کۆمسیاری باڵای نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابەران) بکات و خزمەتگوزارییە سەرەتاییەکانیان بۆ دابین بکرێت.

٧- ئەگەر پشکنینی خوێنی هەر پەناخوازێك دیاربوو نەخۆشی (HBS, HCV, HIV) هەیە، پێویستە چارەسەری خۆی بکات و ڕێنمایی بەڕێوەبەرایەتی تەندروستی جێبەجێبکات و نابێت کارێك بکات ببێتە هۆی گواستنەوەی نەخۆشییەکە بۆ کەسانی تر. بۆ نوێکردنەوەی کارتی (سەلماندنی کەسێتی) پێویستە لەسەر نشینگە داوای هەڵوێستی چارەسەری بکات لە بەڕێوەبەرایەتی تەندروستی و دیار بێت کە کۆرسی چارەسەری وەردەگرێت و جێگیرە، بە پێچەوانەوە ڕێکاری یاسایی دەگرێتەبەر.

٨- کەسی بیانی بە پاسپۆرت و ڤیزە هاتبێتە هەرێمی کوردستان و کارتی نشینگەی وەرگرتبێت لە هەرێم، بەپێی ڕێنماییەکانی ڤیزە و نشینگەی بیانی بەرکار لە هەرێم دوای کۆتایی هاتنی ماوەی یاسایی پاسپۆرتی کەسی بیانی وە توانای نوێکردنەوەی پاسپۆرتی نەبێت لە وڵاتی خۆی بەهۆی هەبوونی مەترسی لەسەر ژیانی، بۆی هەیە داوای مافی پەناخوازی بکات و ببێتە (پەناخواز) دوای وەرگرتنی ڕەزامەزاندی لایەنی پەیوەندیدارەکان کە ئاماژەی پێکراوە لەم ڕێنماییەدا.

٩- هەر پەناخوازێك داوایکرد کە لە وولاتی سێیەم نیشتەجێبکرێت (UNHCR) کار لەسەر کەیسەکەی دەکات بەپێی ڕێنماییەکانی کۆمسیاری باڵای نەتەوەیەکگرتووەکان بۆ کاروباری پەنابەران.

١٠- دامەزراندنی داتابەیسێکی گشتگیر و هاوبەش لە JCC تایبەت بە تۆمارکردنی زانیارییەکان و ئەرشیفکردنی سەرجەم بەڵگەنامەکان تایبەت بە پەناخوازان و هاوبەشی پێکردنی لەگەڵ ئاسایش و بەڕێوەبەرایەتییەکانی نشینگە و بەستنەوەی بە وەزارەتی ناوخۆ.

١١- دانانی سیستەمی لیستی قەدەغە لە وەزارەتی ناوخۆ و بەستنەوەی بە داتابەیسی ئاماژەپێکراوی سەرەوە.

١٢- ئەو کەسە بیانیەی بە نایاسایی دێتە هەرێم و خۆی بە فەرمی بە لایەنی پەیوەندیدار ناناسێنێ ئەوا ڕەوانەی وڵاتەکەی دەکرێتەوە بەپێی ماددەکانی بەزاندنی سنوور لە یاسای (پاسپۆرت و نشینگە).

١٣- لیژنەی هاوبەشی پێداچوونەوەی هەرێمی، کە پێك دێت لە (ناوەند، ئاسایشی گشتی و ڕەگەزنامە) (٣٠) ڕۆژ جارێک لە بارودۆخی ئاسایی کۆبوونەوە ئەنجام دەدات، هەروەها بە پێی پێویست کۆبوونەوەی زیاتر لەوماوەیە ئەنجام دەدات ، یان بە داواکردنی لایەنێکی ئەندام.

١٤- کۆمسیاری باڵای نەتەوە یەکگرتوەکان بۆ کاروباری پەنابەران ڕۆڵی ڕاوێژکاری لە هەردوو لیژنەی ئاماژەپێکراو دەبێت، و بڕیار بۆ دامەزراوەکانی حکومەتی هەرێم دەبێت.

١٥- لە کاتی پێویستدا ئەم ڕێنماییە پێداچوونەوەی بۆ دەکرێت لە لایەن وەزارەتی ناوخۆ

ماددەی (١٤):

١- کار بە هیچ ڕێنمایی و بەیان و نووسراوێکی تر ناکرێت کە پێچەوانەی ئەم ڕێنماییە بێت.

٢- ئەم ڕێنماییە کاری پێدەکرێت دوای (٦٠) ڕۆژ لە ڕێکەوتی دەرچوونییەوە و بڵاودەکرێتەوە لە ڕۆژنامەی (وەقایعی کوردستان) .

ڕێبەر ئەحمەد

وەزیری ناوخۆ